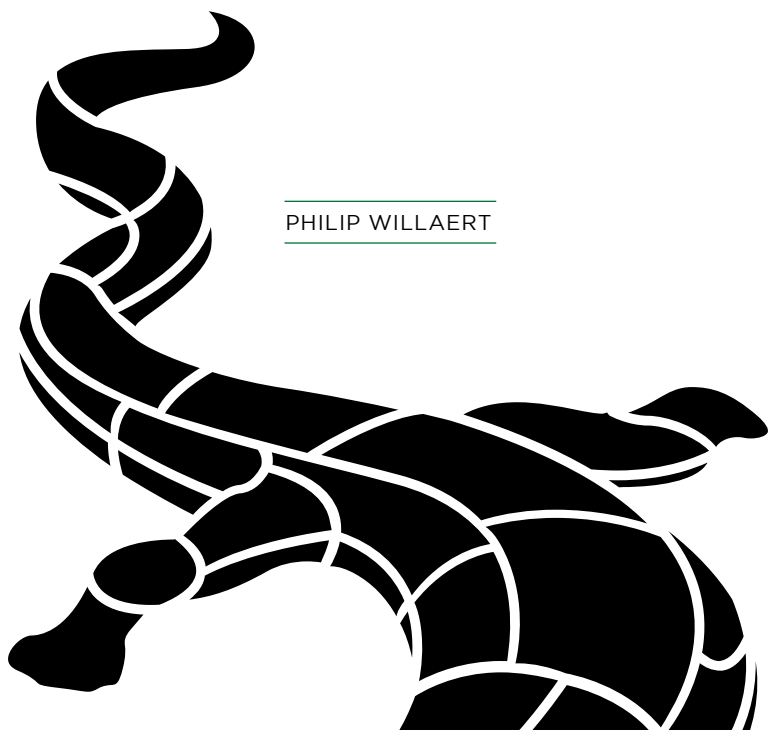

EEN KROKODIEL IN KORTRIJK

Mutaties en transformaties

PHILIP WILLAERT

Bron: toerisme Kortrijk

INLEIDING

Een museum binnen de muren van een apotheek is een uniek gegeven in Vlaanderen. Het siert Xavier Van Poucke en zijn zoon Olivier, dat zij het Pharmaseum concept van Kurt Ostyn van in den beginne mee hebben geïntegreerd in de verbouwing van de apotheek. Het getuigt alleszins van een dynamische ondernemingszin, een traditie die de familie al ruim een eeuw koestert.

De rol van interieurarchitect Francis Luypaert is naar vormgeving toe, van grote betekenis geweest. Overigens was het engagement van alle betrokkenen bewonderenswaardig.

Wat de inhoud van het Pharmaseum betreft zijn we niet gebonden aan een vast stramien. Ons is het vooral te doen om een actuele benadering en presentatie van thema's m.b.t. de farmacie. Hiermee geven we het project alvast een opwaartse duw naar de toekomst. Het plan is om elk half jaar van tentoonstelling te wisselen.

In deze eerste fototentoonstelling Een krokodiel in Kortrijk. Mutaties en transformaties schetsen we in een breed maatschappelijk kader de oprichting en de groei van De Crocodile. Een verhaal dat niet in rechte lijn verliep, maar onderhevig was aan tijd en geschiedenis, aan oorlog en vrede, aan hoog- en laagconjunctuur. Samen met de stad muteerde en transformeerde De Crocodile tot een hedendaags bedrijf. Vandaag mag de apotheker zich ondernemer voelen en noemen.

De Crocodile is intussen 122 jaar cultureel en sociaal verankerd met de stad Kortrijk. Graag willen wij de stad Kortrijk oprecht bedanken voor de steun en de aanmoediging van dit project.

De bezoeker wensen wij alvast een hartelijk welkom!

IN DE KROKODIL: 1885

Aan de oostkant van de Grote Markt van Kortrijk installeert Henri Armand Copermans zich in 1895 als gediplomeerd drogist. Op de gevel staat in kapitalen geschreven: *In de krokodil*. Eronder staat in het Frans *Droguerie Nationale* en vlak boven de pui *Nationale Drogerij*. Het is het begin van een lang familieverhaal dat vandaag nog altijd meedeint op de golven van de tijd.

Culturele verankering: nieuwe stedelijke cultuur

Dat laatste beweren we niet zomaar. Er is intussen heel wat veranderd: de stad Kortrijk is bijlange niet meer de stille historische stede uit de belle époque, wel een regionale centrumstad met een totaal veranderende stedelijke cultuur. Ook de Crocodile ontsnapt niet aan de snelle evolutie, maar maakt er deel van uit. Apothekers zijn tegenwoordig ondernemers en de apotheek is evenzeer een plek van consumptie geworden, inspelend op hypes en vibes van wellness en zorgomgeving, dat terwijl de oorspronkelijke *officina* zoals steeds zich toelegt op de aanmaak en levering van medicijnen.

Het gloednieuwe *Pharmaseum* zien we als een aanvullend aspect van 'recreatie', als een bijzondere toeristische attractie van de stad. Dat laatste is vooralsnog zeer ongewoon binnen de retoriek van een apotheek. Het initiatief van de familie Van Poucke is een sterk signaal om De Crocodile, na 122 jaar aanwezigheid in Kortrijk, nog krachtiger met die stad te verbinden. Noem het culturele verankering in de breedste zin van het woord. Een sterke stad heeft een sterke culturele verankering nodig. Kortrijk is fier op zijn verleden en dat verleden huist op elke plek en schuilt achter elke gevel.

De 'oude' en de 'nieuwe' tijd

Ook onze steden maken een omwenteling mee, ze zijn verworden tot te consumeren entiteiten daar waar voorheen de stad, in hoofdzaak, een centrum van productie was. Dat zien we aan de vele herbestemmingen van oude industriële sites al komt men daar stilaan van terug. Brussel geldt hier als toonbeeld omdat er nog talloze bedrijfjes en fabriekjes functioneren, ze genereren leven in de stad. Zodoende haken beleidsmensen af van de modernistische zonering waarbij wonen, werken, winkelen gescheiden zijn en saaie monofunctionele wijken de kop opsteken. Functievermenging lijkt terug van weggeweest. We zien in dit globale plaatje, sinds het einde van de negentiende eeuw tot op de dag vandaag, de omslag van een 'oude' naar een 'nieuwe' tijd zich heeft voltrokken. Van analoog naar digitaal, van geduldig papier naar de snelle email, twitter, sms, messenger... We merken enerzijds de leegloop van de steden, de vlucht van jonge gezinnen naar de rand, anderzijds is er de oproep van de Vlaams Bouwmeester om steden te verdichten, ze weer tot leven te wekken. Kortrijk timmert al enige tijd aan de weg om het jonge volk een goed gefaciliteerde stad aan te bieden.

Er zijn op de koop toe de hoopvolle mobiliteitsplannen waarin de fiets een prominente rol speelt. Kortrijk ambieert om de fietsstad van Vlaanderen te worden. In dit verhaal glinstert een heftige dynamiek en spiegelt deze zich even heftig in de aanpak van de nieuwe Crocodile. De apotheker is ondernemer geworden: dynamisch en geïnspireerd, iemand die inspeelt op de noden van zijn tijd. Ondernemen is durven veranderen.

Een Antwerpenaar in Kortrijk

De hiervoor vernoemde stichter van De Crocodile, Henri Copermans, is geen Kortrijkzaan, maar een rasechte Antwerpenaar. Hij ontvangt zijn diploma van drogist in 1890, uitgereikt door La Commission Medicale van de provincie Antwerpen. Volgens het diploma is hij geslaagd op voldoende wijze en blijkt tevens dat hij, meer specifiek, van Merksem afkomstig is. Vijf jaar later heeft de Provinciale Medische Commissie van Kortrijk zijn diploma op 17 juli

1895 voorzien van een officiële stempel en handtekening van onder meer A. Ghyoot, een bekende Kortrijkse arts. Daarmee is de lancering van De Crocodile een feit en aarzelt Henri Copermans geenszins om zijn zaak lokale bekendheid te geven. Zo adverteert hij bijvoorbeeld in De Gazette van Kortrijk (mei 1902) met het volgende: De Krokodil is het enige huis van dien naam in Kortrijk als drogerijenwinkel. Het is gelegen Groote Markt, 5, tusschen den Café Belge en het Duitsch Bierhuis Munich. H. Copermans, gediplomeerd drogist.

Van Krokodil naar Le Crocodile

De geschiedenis van apotheek De Crocodile is geen zuivere lokale aangelegenheid, precies omwille van de Antwerpse roots van de stichters. Waarom Henri en Anna van Antwerpen naar Kortrijk verhuizen blijft een open vraag. Wat echter wel in het oog springt is, dat zowel Henri Copermans als zijn nazaten echte ondernemers zijn. Vandaag is dat niet anders getuige onder meer het initiatief van het *Pharmaseum*. Vooral Raymond heeft het zaken doen in zijn vingers. Hij koopt niet alleen de panden nr.5 en nr.6, hij richt annex drogisterij een apotheek op en neemt daarvoor een apotheker in dienst.

Het oorspronkelijke opschrift *In de Krokodil* zal circa 1920 veranderen in *Apotheek drogery*. *De Krokodil* vindt zijn Franse pendant in *Le Crocodile* wanneer de zonen van de stichters, Raymond en Jean Copermans, de aanpalende en waarschijnlijk de eerder gehuurde woning nr.6 aankopen in 1921, twee jaar na de aankoop van het pand nr. 5 in 1919 van een zekere Paul Masquelier. Henri Copermans en zijn vrouw Anne Smolders, de oprichters van De Crocodile, zijn dan overleden: Henri in 1903, Anne in 1911. Hun zonen Raymond (1894-1965) en Jean (1903 - ?) leiden de zaak naar een nieuwe en moderne toekomst. Jean Copermans verdwijnt evenwel uit het beeld nadat Raymond, bij onderling akkoord, in 1924 Jeans aandeel overneemt. Jean Copermans vertrekt naar Antwerpen en oefent er het beroep van apotheker uit op de Meir.

*De Grote Markt van Kortrijk omstreeks 1900.
Op de gevel van nr. 5 staat "In de Krokodil".
Stadsarchief Kortrijk.*

De enige tot nu toe bekende foto uit het privé-archief van de eerste drogisterij van de familie Copermans aan de Grote Markt, dagtekent uit de belle époque, vermoedelijk circa 1910. Opmerkelijk: op de Grote Markt voor de apotheek valt in die dagen nog geen auto te bekennen, al zal dat drastisch veranderen na de Eerste en Tweede wereldoorlog wanneer mobiliteit een hoge vlucht neemt.

WOI: afscheid van het oude Europa

De Eerste Wereldoorlog komt niet op kousenvoeten. Het rommelt flink in Europa waar twee machtsblokken, de geallieerden (Engeland, Frankrijk, Rusland) en de centralen (Duitsland, Oostenrijk-Hongarije, Ottomaanse Rijk) met getrokken messen tegenover elkaar staan.

Europa is rond 1900 een continent van ongekeerde verbeelding en vooruitgang. De beeldende kunsten bloeien in steden als Parijs, Wenen en Berlijn, de wetenschap ontwikkelt zich in een duizelingwekkend tempo en mensen als Sigmund Freud, Gustav Klimt en Franz Kafka verleggen de grenzen van de psychologie, schilderkunst en literatuur. Deze hallucinante tijd komt plots tot stilstand in 1914. Kortrijk ontsnapt evenmin aan de 'vrolijke Apocalyps' van het dynamische, maar ook decadente, hoogmoedige en zelfzuchtige Europa van honderd jaar geleden.

Duitse troepen defileren voorbij apotheek De Crocodile

De Kortrijkzananen ondervinden de oorlogsspanning en de agressie aan den lijve als ze in 1914 op 18 oktober, met groot vertoon het 246ste regiment Württemberg als een rups vanuit de O.L.V.-straat over de Grote Markt zien defileren. Voor Raymond had de Grote Oorlog ineens een gezicht en de aanwezigheid van Duitse troepen in de stad is zeker geen toeval.

*Oktober 1914: komende vanuit de O.L.Vrouwenstraat marcheren Duitse soldaten op de Grote Markt.
Collectie Cegesoma - Brussel.*

Keizer Willem II op de Grote Markt, op doortocht in 1914. De keizer heeft zijn wagen verlaten om zijn troepen te inspecteren en op te monteren voor de Eerste Slag om Ieper. De keizerlijke wagenkolonne kwam van Tielt. Foto Stadsarchief Kortrijk.

De Belgische spoorwegen versluizen wekelijks duizenden soldaten tussen Duitsland en het front. Omdat Kortrijk - op 28 km van het front - aan een drukke spoorweglijn ligt, vertrekken er dagelijks verse troepen naar het front en keren gewonde soldaten terug. Ook (gewonde) krijgsgevangenen arriveren in Kortrijk. De school O.L.V.-ter Engelen, het Karmelietenklooster, de Grote Hallen, het Sint-Amandscollege, het Sint-Niklaasinstituut zijn omgevormd tot tijdelijke hospitalen. De Duitsers eisen het Onze-Lieve-Vrouwhospitaal op. Duitse militairen in het straatbeeld is een alledaags verschijnsel. Regimenten mogen in Kortrijk van tijd tot tijd uitrusten, een bad nemen en zich vermaken. Zo vinden er bijvoorbeeld geregeld concerten plaats in het Soldatenheim II aan de Grote Markt of ingericht in cinema *Ons Huis* in de Langbrugstraat. De Duitsers vieren *Weihnachten* met een versierde kerstboom, een gewoonte die na de oorlog in Vlaamse huiskamers blijft voortleven.

Etappenkommandanten

Het Kortrijkse stadsbestuur is opzijgezet door de Duitse gezagvoerders of *Etappenkommandanten*. Negen kommandanten volgen elkaar op, het stadsbestuur ziet zich verplicht de Duitse verordeningen en opeisingen te helpen opleggen en uitvoeren. De inwoners van Kortrijk reageren verschillend op de Duitse bezetting, de meesten geven blijk van een groot patriotisme.

Het 246ste regiment Württemberg defileert op de Grote Markt op 18 oktober 1914.

Duitse officieren vooraan het regiment.

Foto Stadsarchief Kortrijk- Collectie Cegegesoma - Brussel.

In juli 1915 overlijdt de zittende burgemeester August Reynaert op 82-jarige leeftijd. Bij zijn begrafenis vrezden de Duitsers voor vaderlandslievende acties, maar de rouwstoet trekt sereen door de stad. Henri Devos zou tot op het einde van de oorlog dienstdoen als waarnemend oorlogsburgemeester. Een kleine kern Kortrijkzananen sluit zich aan bij de zgn. activisten, die streven naar de onafhankelijkheid van Vlaanderen. Om hun doel te realiseren mikken zij op de medewerking van de Duitse bezetter. Dit leidt, naar het einde van de oorlog, tot politieke spanningen in de stad.

nr. 5 en nr. 6

Verf, vernis, geneeskrachtige kruiden, breuk- en buikbanden, varice kousen, huishoudartikelen allerhande zoals schorten, emmers en borstels behoren tot het brede aanbod van de drogisterij De Crocodile. Dat drogisterijen, maar ook apotheken diernamen dragen is niet uitzonderlijk. De naam De Crocodile heeft de tijd mooi getrotseerd en is tot op vandaag een sterk herkenbaar embleem. Vermoedelijk draait Raymond Copermans' drogisterij winstgevend waardoor hij vrij snel na aankoop van nr. 5 aan verdere uitbreiding mag denken. Hij twijfelt geen moment om de winkelpui over de twee panden nr. 5 en nr. 6 door te trekken om apotheek en drogisterij tot een vormelijke eenheid te smeden. Een blauwdruk in het Kortrijkse Stadsarchief getuigt daarvan en vermeldt: *Transformation de la droguerie & pharmacie*. De aanvraag aan het Kortrijkse stadsbestuur om de gevels te wijzigen, dateert van 2 juni 1919. Dat doet vermoeden dat pand nr. 6 wordt gehuurd tot de aankoop in 1921. Onderaan de ongedateerde blauwdruk prijkt een tranende krokodil...

Frontopname van apotheek de Crocodile, de opname stamt uit de jaren dertig. Privé-archief Van Poucke.

Een kiekje uit de jaren '20

Vanwege de vereiste productkennis werd vroeger een drogisterij soms samengehouden met een apotheek, of in een aanpalend pand, met dezelfde zaakvoerder. Een foto, vermoedelijk uit de eerste helft van de jaren twintig geeft een mooi beeld van de 'visuele eenmaking' van de pui van zowel de apotheek als drogisterij De Crocodile. De vormgeving is harmonieus en we zien bovenaan in een medaillon een krokodil, hij geldt als teaser, als opzichtig uithangbord. Later in de jaren '60 staat in de officina een aquarium met een heuse levende krokodil. Onnodig te zeggen dat volwassenen en kinderen er dol op zijn als is het maar om te zien hoe hij rode vissen verorbert. De personeelsleden noemen het dier Jantje en zijn overlijden zet een taxidermist het beest op.

Een opname, vermoedelijk uit de eerste helft van de jaren twintig, geeft een mooi beeld van de visuele eenmaking van de pui van zowel apotheek als drogisterij. Privé-archief Van Poucke.

Keren we terug naar eerder vernoemde foto dan zie we vier mensen poseren. Het meisje vooraan schatten we een jaar of vier. Is zij Sabine, de moeder van Xavier Van Poucke, de huidige eigenaar, die later met Georges Van Poucke zou trouwen? Of gaat het om haar zus Yolande? Is de volwassen vrouw in de deuropening Yvonne Van Wynsberghe, de vrouw van

Raymond Copermans? De foto stamt wellicht uit de jaren twintig. Het moet in de ochtend zijn geweest, zo te zien aan het neerstrijkend oostenlicht.

De takken van de bomen zijn kaal en doen veronderstellen dat het herfst is of dat het voorjaar wenkt. Niettemin blijft het gissen en is elke foto hoe dan ook het domein van speculatie en fascinatie. Een foto is dikwijls niet meer dan een zwijgend stukje papier. De werkmans die het water in houten bakken op een kruiwagen naar de kelder brengt, poseert in het volle zonlicht. Wie de fotograaf is weten we helaas niet met zekerheid. Opvallend is wel dat sommige foto's uit het archief van de familie Van Poucke afwijken in grootte van de klassiek gebruikte kleine formaten uit die tijd. Toch is dat niet zo verwonderlijk als we weten dat Raymond Copermans in 1936 voorzitter is van Kortrijksche Foto-club en hij allicht door zijn liefhebberij en door zijn professionele activiteiten gemakkelijk aan chemische producten en grotere formaten fotopapier geraakt.

Gefotografeerd succes tijdens het interbellum

In de jaren '30 gaan de zaken voortvarend, apotheek Crocodile is op dat ogenblik een florissant bedrijf waar zeker elf mensen, inclusief Raymond en zijn vrouw Yvonne, zijn tewerkgesteld. Een foto uit die tijd toont een fiere Raymond Copermans, gehuld in pak en das met pochet en gilet. Gewapend met snorretje en bril kijkt de ondernemer zelfzeker in de lens. Raymond is een zakenman pur sang en staat in voor de public relations. Ernst overheerst nog op deze opname. Daarentegen in Amerika wordt het succes met een brede lach of *cheers* bekroond waaraan ook wij, Europeanen, na WOII grif zullen toegeven.

Tijdens de florissante jaren '30 waren er 11 medewerkers, inclusief Raymond Copermans en zijn vrouw Yvonne Van Wynsberghe. Privé-archief Van Poucke.

Een van de zeldzame binnenopnamen van de apotheek. Links achteraan staat Raymond Copermans, vooraan zien we de apotheker van dienst in witte kiel, rechts vooraan een medewerker. Privé-archief Van Poucke.

Yvonne draagt een geklede jurk, aan de hals afgeboord met een brede witte kraag. Zij bestiert de bestellingen en de boekhouding. Naast haar staat haar zus, Laure, die op het moment van de opname naar de grond staart. De drie meisjes in witte schorten kunnen we niet identificeren wel de middelste man, Gerard Verschelden, hij rijdt rond met watermerken van het huis: Vittel, Spa en Vichy. Achter hem sieren fraai vormgegeven reclameborden van betreffende merken de centrale muur. Naast Gerard poseert magazijnier Michel Vanhopplinus, hij maakt later promotie en wisselt hij de grijze stofjas in voor een kraaknette witte kiel. Raymond laat zich flankeren door twee heren in witte schorten. Links van hem op de foto staat een zekere J. Mulleman, rechts van hem een niet geïdentificeerde persoon die eveneens op een van de weinige interieurfoto's van apotheek De Crocodile wat verlegen voor zich uitkijkt. Terwijl op dezelfde foto achteraan de figuur van Raymond Copermans opdoemt, zelfzeker blikkend in de lens zoals steeds.

Foto van turnfeesten op de Grote Markt op 25 juli 1920. Turnfeesten hadden veel succes in de stad. Voorstellingen op de Grote Markt lokten duizenden toeschouwers. Het turngala werd georganiseerd door de turnvereniging La Royale Courtraisienne naar aanleiding van de dertigste verjaardag van de vereniging. Foto Stadsarchief Kortrijk

De wereld staat in brand

Na jaren van expansie en uitbreiding staat de wereld ineens weer in oog met oorlog met Duitsland als protagonist. In de Tweede Wereldoorlog is er de slag aan de Leie tijdens de Achttiendaagse Veldtocht. Toch zijn het, wat Kortrijk betreft, vooral de geallieerde bombardementen die verwoestend uithalen. Kortrijk kraakt onder het oorlogsgeweld. Vanaf juli 1943 vormen de Duitse stellingen: het vliegveld van Wevelgem en vooral het rangeerstation van Kortrijk steeds vaker doelwitten van de geallieerde luchtaanvallen. De lokale afdeling van het Rode Kruis is actief betrokken bij alle hulpprogramma's, ook het 'puinruimen'. In mei 1943 komt een gewestelijke afdeling van het Nationaal Steunfonds voor Geteisterden tot stand en houdt de Stedelijke Bevoorradingdienst zich bezig met rantsoenering en distributie.

Apotheek Crocodile geraakt!

In de loop van 1944 verergert de toestand en melden officiële bronnen dat het alarm niet minder dan 557 afgaat. De zwaarste ramp doet zich voor op passiezondag, 26 maart 1944. Omstreeks 21 uur wordt Kortrijk 20 minuten lang getroffen door een zware luchtaanval waaraan 109 vliegtuigen deelnemen. De geallieerden droppen 2100 bommen, die voor het merendeel op het vormingsstation en de buurt terecht kwamen. Er vallen 250 doden te betreuren en een 100-tal gewonden. Op die fameuze dag van 26 maart 1944 treft een bom de helft van de apotheek, het vroegere *Café de Munich*. Na de oorlog worden de twee panden tot één geheel heropgebouwd en op 25 oktober 1951 opent de vernieuwde apotheek de deuren.

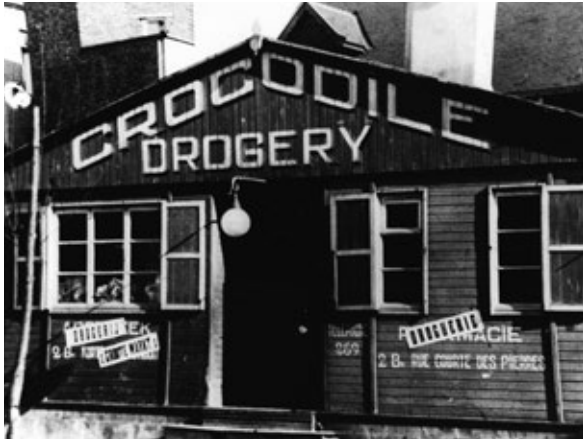
Geallieerde bombardementen richtten op Passiezondag - 26 maart 1944, omstreeks 21 uur - heel wat ravage aan en vernietigden de apotheek. De bedoeling was om Duitse strategische punten uit te schakelen. Stadsarchief Kortrijk.

Tijdens het geallieerde bombardement op Passiezondag van 26 maart 1944 vielen er 250 doden. De stad is in diepe rauw gedompeld. Stadsarchief Kortrijk.

Een tijdelijk onderkomen

Na de oorlog pikken de Kortrijkzanen het gewone leven weer snel op. Raymond Copermans blijkt nog maar eens de geschikte ondernemer te zijn om niet bij de pakken te blijven zitten. De noodapotheek Crocodile verhuist tijdelijk naar de Korte Steenstraat, aan de achterkant van het Grand Hotel. Ondertussen denkt Raymond volop aan de wederopbouw van zijn zaak aan de Grote Markt. Architect Leopold Jose Nuyttens neemt de oorlogsschade op en tekent de bestaande toestand op 26 maart 1944 alvorens over te gaan tot een geheel nieuw ontwerp die de oude panden nr. 5 en nr. 6 verenigt in een architectonisch ensemble. De bouwaanvraag wordt op 11 oktober 1946 goedgekeurd, op dat ogenblik wonen Raymond en Yvonne aan de Pieter Tacklaan.

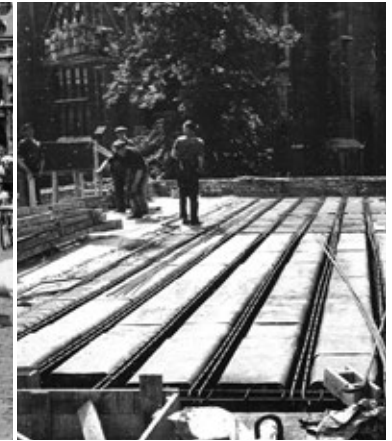

Praalstoet De luister der Nederlandse taal. De stoet passeert op 10 juli 1960 tussen een grote menigte op de Grote Markt. Twee figuranten lopen met het aankondigingsbord Guido Gezelle. Ongeveer in het midden zien we een gedeelte van de Halletoren met ervoor aan de voet van het Belfort het oorlogsherdenkingsmonument van de Eerste Wereldoorlog. Links voor het laatgotische stadhuis (in renovatiesteigers) is de Koninklijke Tribune opgesteld. Op de achtergrond zien we de vernieuwde Crocodile naar een ontwerp van Architect Leopold Jose Nuyttens.

Foto Stadsarchief Kortrijk.

*Het leven herpakt zich na WOII:
De Ronde van Frankrijk in Kortrijk, 1957
Foto Stadsarchief Kortrijk*

*Wederopbouw
Berg van Barmhartigheid 1964
Foto Stadsarchief Kortrijk*

Piano Nobile

Nuyttens gevelontwerp is klassiek en roept de traditionele Lodewijkstijlen in het geheugen. De gevel is horizontaal geleed en een classicistisch fronton siert de *Piano nobile*, de façade krijgt daardoor hiërarchie en uitstraling. Uit de correspondentie van de stad blijkt dat de architect het ontwerp dient aan te passen daar hij de gevel in twee uitspringende loggia's heeft opgesplitst. De stad wenst een sterkere vormelijke eenheid van de voorgevel, door de architect beantwoord met tegenvoorstel: een licht vooruitspringend risaliet.

De fakkel doorgegeven

In de vide van het interieur komen drie monumentale glasramen. Wie de ontwerper is is voorlopig nog niet bekend. Had de architect hierin de hand? De monumentale glasramen geven de apotheek zonder meer uitstraling, identiteit en herkenning. In het midden prijkt een krokodil, geflankeerd door een esculaap en een vijzel.

De wederopstanding van apotheek
Crocodile in de jaren vijftig. Toen nog
met een reclame van Ford aan de gevel.

Foto Archief familie Van Poucke

De nieuwbouw is bestemd voor drie families wat duidelijk staat aangegeven op de briefwisseling tussen stad en architect Nuyttens. Op de verdieping met het klassieke fronton tegen de gevel woont Raymond Copermans en Yvonne Van Wynsberghe, daarboven wonen Georges Van Poucke die getrouwd is met Sabine Copermans. Georges Van Poucke neemt in 1950 de fakkel van Raymond over, hij werkt al sinds 1939 in de apotheek en heeft vanzelfsprekend voeling met de gang van zaken. Het gezin telt twee zonen: Xavier, de huidige zaakvoerder en zijn drie jaar jongere broer Thierry. Beiden studeren farmacie in Leuven, Xavier behaalt zijn twee kandidaturen aan de *Faculté Notre Dame de la Paix* in Namen en verwerft na zijn legerdienst het diploma van klinisch bioloog. Op de vierde verdieping woont Laure, de zus van Yvonne van Wynsberghe (1887-1962). Zij is getrouwd met Alphonse Boute, een luitenant-kolonel die na de dood van Laure in 1962 naar Antwerpen verhuist. Als Xavier Van Poucke in 1968 trouwt, betreft hij met zijn kersverse echtgenote Juliane Devos, de bovenste verdieping.

Televisie, badkamer, koelkast en auto...

De jaren zestig brengen veel onrust en veranderingen. Er leven gevoelens van hoop op verbetering, vernieuwing, vrijheid. Samengevat zijn de grote thema's uit die tijd: individualisering, democratisering, emancipatie, secularisering, maakbaarheid.

De jaren '60 kenmerken zich door een voortschrijdende, snelle economische groei en een grotere welvaart. Ze vormen het hoogtepunt van een dertig jaar durende economische groeicyclus die start onmiddellijk na WO II en pas eindigt met de crisis van 1973. Er is een toegenomen massaconsumptie. Alle veranderingen moeten tegen die achtergrond worden gezien: de economische groei plaatst oude zekerheden op de helling en zorgt voor een weelde aan nieuwe mogelijkheden. Het meest rechtstreekse gevolg van de economische expansie is echter de enorme stijging van de levensstandaard in België. Dit wordt vooral duidelijk in de kwaliteitsstijging van de huisvesting: het aantal woningen stijgt zodat het gemiddeld aantal inwoners per huis daalt, en de huizen worden gemiddeld groter. Vanaf de jaren '60 woont meer dan de helft van de Belgen in zijn eigen huis met tv, badkamer, koelkast, auto, etc. De riolering en de aansluiting op de waterleiding worden zo goed als algemeen en voor het eerst beschikt ook meer dan de helft van de Belgen over een "modern" toilet, mét waterspoeling.

Grand Bazar

De Grand Bazar op de hoek van de Doorniksestraat en de Grote Markt. De Grand Bazar werd gebouwd in 1956 en gesloopt in 1991. Deze foto toont de Grand Bazar kort voor de afbraak. De GB trok aanvankelijk leven in de stad, maar door suburbanisatie liep de stad geleidelijk aan leeg. Foto Stadsarchief Kortrijk.

In de jaren '60 had e apotheek Crocodile veel weg van een grootwarenhuis. Ze fungeerde toen nog als groothandel. Foto familie Van Poucke

De ononderbroken economische groei van de jaren '50 en '60 wijzigt ook diepgaand de opvattingen van de Belgische bevolking. De meer traditionele waarden en deugden worden vervangen door een wereldbeeld waarin optimisme en consumentisme domineren. Bovendien verleent de overheid in het kader van de verzorgingsstaat, steeds meer sociale en culturele bijstand op geïnstitutionaliseerde wijze. In deze verzorgingsmaatschappij spelen vooral opvoeding en onderwijs een belangrijke rol.

Evenwichtige groei

In de golden sixties staat De Crocodile niet los van de algemene economische welvaart en ontwikkeling. Op de nagelaten fotografische opnamen, in het bezit van de familie Van Poucke, zien we barstensvolle kasten, we zien emmers, weegschalen, hand- en voetcrèmes. In elk opzicht verwijst deze configuratie van aangeboden waar nog naar de tijd van de drogisterij en naar de groothandel. Intussen staat Georges Van Poucke, de vader van de huidige zaakvoerder Xavier Van Poucke aan het roer. In 1985 draagt Georges de zaak over aan zijn zoon die het aantal niet-geneesmiddelen gevoelig ziet stijgen. Het is een periode van economische groei en De Crocodile fungeert tot 2010 als privé-groothandelaar, wat nadien overblijft zijn de leveringen aan dierenartsen, artsen en rusthuizen.

Om patiënten en personeel beter te faciliteren besluiten Xavier en zijn zoon Olivier in 2016 om het roer om te gooien. Beter werkplekken en een meer rationeel ruimtegebruik hebben het Pharmaseum mogelijk gemaakt waarmee De Crocodile zijn maatschappelijke doelen een aanzienlijke push up geeft en tegelijkertijd de apotheker meer en meer de rol toebedeelt als ondernemer. Het bedrijf De Crocodile heeft momenteel 30 werknemers in dienst. Een belangrijke bedrijfspoot is de dienstverlening ten bate van het cliënteel. Vandaar dat apotheek Crocodile van kleinhandel zich had toegespitst op de groothandel

In deze sfeer en context is het van belang dat de hele organisatie in goede handen blijft. Zoon Olivier Van Poucke is de volgende 'stapsteen' in de tijd. Opgeleid door het huis zal hij de toekomst van de bekendste apotheek van Kortrijk op een doortastende manier weten te bestendigen.

Kortrijk, stad in beweging

Vanaf 1880 kende Kortrijk een ongekennde welvaart, te wijten aan de industriële expansie van de 19de eeuw. Dankzij de vruchtbare zand- en kleigrond en de aanwezigheid van de Leie - de Golden River - kon het bogen op een hoge landbouwproductie en een uitbating van de kleigronden, waarvan de producten een internationaal en nationaal afzetgebied hadden en een actieve textielnijverheid die de meest diverse schakeringen vertoonde: vlas, katoen, jute, wol werden er verwerkt in spinnerijen, weverijen, wasserijen, kantwerk en gecombineerd met alle bijkomstige artisanale activiteiten. Dankzij de vlasbewerking groeide Kortrijk uit tot een belangrijke vlasvezelmarkt. Dit is nu nog altijd zo, hoewel het vlas sinds de Tweede Wereldoorlog veel van zijn belang heeft ingeboet.

Sterke economische expansie voor WO II

Na de Eerste Wereldoorlog breekt voor Kortrijk een periode van sterke economische expansie aan met een sterk industrieel karakter, waarbij de landbouw op de achtergrond wordt geplaatst. Textiel bleef de belangrijkste troef van de Kortrijkse nijverheid. Na de hoogconjunctuur van 1928 volgde de crisis van 1930-1934. De Kortrijkse textielnijverheid reageerde hierop door resoluut de richting in te slaan van een doorgedreven mechanisatie in de vlasvezelbereiding en het op de markt brengen van nieuwe artikelen als katoentapijt en fluweel, waardoor ook het aantal werkplaatsen stijgt. Voor de constructie van machines en weefgetouwen voor tapijten en meubelstoffen zorgt de firma Van de Wiele in Marke.

Werkgelegenheid

In de periode tussen 1910 en 1947 blijkt dat de werkgelegenheid in alle aanwezige industrieën zich vooral concentreert in vier sectoren: ten eerste in de textielnijverheid en de bedrijfstak kleding, schoeisel en leer. Zeer belangrijk is ook de hout- en meubelnijverheid en op de vierde plaats komt de bouwnijverheid, waartoe zowel de aannemersbedrijven als de productie van bouwstoffen gerekend werden.

Naoorlogse urbanistische ontwikkelingen

In de tweede helft van de 20ste eeuw ondergaat de stad een sterke uitbouw als centrumstad van Zuid-West-Vlaanderen: er is de oprichting van de Kortrijkse universiteit KULAK (1965), de bouw van diverse nieuwe ziekenhuizen, de aanleg van de eerste verkeersvrije winkel-wandelstraat van België (1962) en de bouw van het beurzencomplex 'de hallen van Kortrijk', later omgedoopt tot Kortrijk Xpo (1966). Aan het eind van de 20ste eeuw kent de stad een sterke heropleving doordat talrijke ingrijpende stadsvernieuwingsprojecten het licht zien zoals de Leiewerken (1997-2015) waarbij de rivier verbreed en uitgediept wordt en er zeven nieuwgebouwde bruggen verschijnen, de bouw van het woon- en winkelcentrum K (2010) in Kortrijk en de heraanleg van de openbare ruimte, zowel in de binnenstad als in diverse stadswijken. Deze projecten, veelal opgezet door het stadsbestuur of het stadsontwikkelingsbedrijf Kortrijk, zetten Kortrijk als een moderne stad van de 21ste eeuw op de kaart.

Geraadpleegde bronnen

P. Demeyere, *Analyse en situering van het verzet in de stad Kortrijk: 1940-1944*. Scriptie voorgelegd aan de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, voor het behalen van de graad van Licentiaat in de Geschiedenis Academiejaar: 1999-2000, Universiteit Gent, Promotor: Dr. Bruno De Wever.

Anne-Greet Denolf, *Receptiegeschiedenis van Dr. Spock in Vlaanderen (jaren '50 en '60)*. Scriptie voorgelegd aan de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, voor het behalen van de graad van Licentiaat in de Geschiedenis. Academiejaar: 2001-2002 Universiteit Gent, Promotor: Prof. Dr. Gita Deneckere.

A.de Gunsch, T.Callens, C. Metdepenninghen, *Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen: inventaris van het bouwkundig erfgoed. Provincie West-Vlaanderen, Gemeente Kortrijk*, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Departement Leefmilieu en Infrastructuur in 2005-2006.

P. de Paepe, F. de Potter, *Kortrijk voor de camera: beroepsfotografen voor en tijdens de Belle Epoque*, Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige Kring van Kortrijk in 2013, 328 p.

E. Van Hoonacker, *Duizend Kortrijkse straten*, Kortrijk, 1986, p. 58-167.

F. Debrabandere, *90 jaar apotheek Mattelaer*, De Leiegouw. Verslagen en Mededelingen, Tome: 40/1 Pages: 120-121.

J. Rommel, *Kortrijk tijdens de Tweede Wereldoorlog*, Kortrijk, 1986, p. 46.

Tijdschriften

Curtricke, tijdschrift voor cultuur, geschiedenis en lokale folklore uit (behalve in juli en augustus). *De krokodiel*, nr. 346, maart 2009, p 43-45.

Kring voor de geschiedenis van de pharmacie in Benelux;
Cercl Benelux d'histoire de la pharmacie, Bulletin N° 50, Maart 1975+ Index N° 1 - N° 5.

Kranten

Vooruit, 29 Maart 1936, p.7.

Gazette van Kortrijk, 1904, 1909, 191, 1912

L'Echo de Courtrai: 1895, 1911, 1912

Het Kortrijksche Volk: 1920, 1921, 1932

De Leiewacht: 1925

Archief Stad Kortrijk

Stadsarchief Kortrijk, verbouwingen, dossier nr. 5986 & 1946/379.

Mondelinge Bronnen

Gesprekken met Xavier Van Poucke in januari en februari 2017 in apotheek Crocodile, Grote Markt nr. 5 Kortrijk.

Crocodile